

Το ανοικτό ζήτημα της παραγραφής και των φορολογικών ελέγχων πλήττουν ευθέως την ασφάλεια δικαίου

Του Μανώλη Τρούλη

Η παραγραφή πρέπει να έχει εύλογη διάρκεια ώστε να μην αφήνει τους μεν φορολογουμένους έκθετους σε μακρά περίοδο ανασφάλειας δικαίου -που αποτελεί παράγοντα αποτρεπτικό για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη, γενικότερα, και της εθνικής οικονομίας- και στον κίνδυνο να μην είναι πλέον σε θέση, μετά την παρέλευση μακρού χρόνου να αμυνθούν προσηκόντως έναντι σχετικού ελέγχου. Οι φορολογικοί έλεγχοι έχουν απροσδιόριστη διάρκεια και διενεργούνται βιαστικά προκειμένου να καταλογιστούν φόροι πριν παραγραφούν οι σχετικές υποθέσεις προς επίτευξη στόχων, καταλήγουν δε να ακυρώνονται, σε πλείονες περιπτώσεις, από τη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών και τα Διοικητικά Δικαστήρια.

Παρότι, η καταστολή της φοροδιαφυγής μέσω της διαπίστωσης των οικείων παραβάσεων και της είσπραξης από τη Διοίκηση των αντίστοιχων διαφυγόντων φόρων, συνιστά, κατά το Σύνταγμα (άρθρο 4 παρ. 5 και άρθρο 106 παρ. 1 και 2), επιτακτικό σκοπό δημοσίου συμφέροντος, οι ελληνικές κυβερνήσεις επί δεκαετίες αδιαφορούσαν για την έκταση του φαινομένου.

Όμως, έφτασε το πλήρωμα του χρόνου και λόγω των μνημονιακών δεσμεύσεων, το τελευταίο διάστημα οι Έλληνες φορολογούμενοι βρίσκονται αντιμέτωποι με τον παραλογισμό των φορολογικών αρχών, οι οποίες δίνουν μάχη με το χρόνο προκειμένου να αντιμετωπίσουν ζητήματα παραγραφής. Πράγματι, από τη μία πλευρά η Διοίκηση πραγματοποιεί φύρδην μίγδην εκατοντάδες χιλιάδες ελέγχους που δεν έγιναν επί δεκαετίες και από την άλλη η Δικαιοσύνη επιχειρεί μάταια να ανακόψει την αυθαίρετη νομοθέτηση συνεχών παρατάσεων της παραγραφής των φορολογικών ελέγχων. Είναι χαρακτηριστική η απόφαση ΣτΕ 1623/2016 (7μελής Συνθ.) η

οποία διατυπώνει την εξής άποψη:

"Η παραγραφή αυτή πρέπει επίσης, να έχει, συνολικά, εύλογη διάρκεια, δηλαδή να συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, ώστε, [...] να μην αφήνει τους μεν φορολογουμένους έκθετους σε μακρά περίοδο ανασφάλειας δικαίου -που αποτελεί παράγοντα αποτρεπτικό για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη, γενικότερα, και της εθνικής οικονομίας- και στον κίνδυνο να μην είναι πλέον σε θέση, μετά την παρέλευση μακρού χρόνου από το γεγονός που γεννά τη φορολογική υποχρέωση και την κτήση του διαφυγόντος τη φορολογία περιουσιακού οφέλους, να αμυνθούν προσηκόντως έναντι σχετικού ελέγχου, το δε Δημόσιο έκθετο στον κίνδυνο αδυναμίας είσπραξης τυχόν βεβαιουμένων ποσών προστίμων".

Το πόσο σύνθετο είναι το ζήτημα της παραγραφής αποδεικνύεται και από το περιεχόμενο της τελευταίας απόφασης του υπουργείου οικονομικών, η οποία προσπαθεί να κωδικοποιήσει εν μέρει τη νομοθεσία περί παραγραφής με την ΠΟΛ 1154/2016 "Συστηματική παρουσίαση των διατάξεων περί παραγραφής απαιτήσεων του Δημοσίου των ν. 4270/2014, ν. 4174/2013, ν. 2362/1995, Ν.Δ. 321/1969 και άλλων νομοθετημάτων", για την οποία χρειάστηκαν είκοσι 20 σελίδες!

Τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο περίπλοκα για τις φορολογικές αρχές αφού φέρουν το βάρος απόδειξης και είναι υποχρεωμένες να αποδείξουν τις φορολογικές παραβάσεις, όπως έχει παγίως κριθεί από τα διοικητικά δικαστήρια. Ενδεικτικά αναφέρεται η απόφαση ΣΤΕ 884/2016:

"...το βάρος απόδειξης των πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την αποδιδόμενη σε ορισμένο πρόσωπο φορολογική παράβαση, η οποία επισύρει την επιβολή σε βάρος του των διαφυγόντων φόρων και συναφών κυρώσεων, φέρει, κατ' αρχήν, το κράτος, ήτοι η φορολογική Διοίκηση".

Τα πρόβλημα επιτείνεται με τους ομαδικούς ελέγχους (Lagarde, Borgians κ.ά.) όπου στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν έχουν τηρηθεί ούτε τα προσχήματα για την έκδοση σύννομων εντολών ελέγχου. Αλλά και στις περιπτώσεις που έχουν εκδοθεί τέτοιες λόγω του τεράστιου όγκου των υποθέσεων παραβιάζονται βασικές διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας περί της διάρκειας ελέγχου. Σύμφωνα με το άρθρο 25 ν. 4174/2013 (ΚΦΔ), η Εντολή Ελέγχου πρέπει να περιέχει, μεταξύ άλλων, ρητή μνεία της διάρκειας του επικείμενου φορολογικού ελέγχου. Η απαίτηση περί αναγραφής και της διάρκειας του ελέγχου αποτελεί καινοτομία του νέου ΚΦΔ σε σχέση με το προϊσχύον καθεστώς, τέθηκε δε προκειμένου να ενισχύσει την τυπικότητα της διαδικασίας των φορολογικών ελέγχων, στο βαθμό που οι τελευταίοι συνεπάγονται μείζονες επεμβάσεις σε θεμελιώδη δικαιώματα των φορολογούμενων. Οι συνήθεις πλημμέλειες με τους ελέγχους στις λίστες Lagarde, Borgians κ.ά, είναι ότι στις εντολές ελέγχου ουδόλως αναφέρεται η διάρκεια του ελέγχου, που συνήθως πρόκειται για μερικό έλεγχο, η φύση του οποίου επιβάλλει έτι περαιτέρω την τήρηση των αυστηρών και τυπικών διατυπώσεων που τάσσει η φορολογική νομοθεσία. Εξάλλου, η υπ' αριθ. ΔΕΛ Α 1069048 ΕΞ 2014 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, με την οποία εξειδικεύθηκε το άρθρο 25 ν. 4174/2013, διευκρινίζει – με δεσμευτική για τη φορολογική διοίκηση ισχύ – ότι:

"Μεταξύ των στοιχείων που φέρει η εντολή ελέγχου είναι η διάρκεια του φορολογικού ελέγχου [...] η διάρκεια του ελέγχου που θα τίθεται συναρτάται άμεσα τόσο με το χαρακτηρισμό (είδος) ελέγχου πλήρης ή μερικός όσο και με τα δεδομένα της κάθε υπόθεσης [...] Σε κάθε περίπτωση, η διάρκεια που θα τεθεί, πρέπει να εξασφαλίζει τη διενέργεια του ελέγχου με σχετική άνεση χρόνου δεδομένου ότι μπορεί να παραταθεί μία φορά κατά έξι (6) μήνες και περαιτέρω παράταση για ακόμη έξι (6) μήνες είναι δυνατή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Η τροποποίηση της εντολής προκειμένου να παραταθεί η διάρκεια του φορολογικού ελέγχου πρέπει να εκδίδεται πριν την ημερομηνία λήξης της διάρκειας που αναγράφεται στην τροποποιηθείσα εντολή".

Ενόψει των ανωτέρω, προκύπτει σαφώς ότι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δεσμεύονται να διενεργούν τους φορολογικούς ελέγχους εντός αποκλειστικής προθεσμίας, η παράταση της οποίας δικαιολογείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και απαιτεί – τουλάχιστον – ειδική προς τούτο αιτιολογία. Σε κάθε περίπτωση, η παράταση εις το διηνεκές και χωρίς σχετική γνώση του φορολογούμενου της διάρκειας του φορολογικού ελέγχου, βαίνει πέραν των τυπικών πλημμελειών της διαδικασίας διενέργειας ενός φορολογικού ελέγχου και παραβιάζει θεμελιώδη δικαιώματα του φορολογούμενου, πρωτίστως δε, την δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του τελευταίου στη δράση των ελεγκτικών αρχών και την ασφάλεια δικαίου. Ως εκ τούτου, η κοινοποίηση τέτοιων διοικητικών πράξεων καθίσταται αυτοδικαίως άκυρη.

Μετά την έκδοση της εντολής ελέγχου αρχίζει ο μαραθώνιος της συλλογής στοιχείων με τον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος να έχει πρόσβαση βάσει της παρ. 8 του άρθρου 17Α του ν. 2523/1997 όπως ισχύει σήμερα, σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο που αφορά ή είναι χρήσιμο για την άσκηση του έργου του και σε κάθε μορφής αρχείο Δημόσιας Αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα, μη υποκείμενος στους περιορισμούς της νομοθεσίας περί φορολογικού, τραπεζικού, χρηματιστηριακού και κάθε άλλου είδους απορρήτου και συμπληρώνεται με τη δυνατότητα δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών, θυρίδων και εν γένει περιουσιακών στοιχείων.

Ειδικά στις περιπτώσεις που αφορά στον έλεγχο όσων περιέχονται στις λίστες Lagarde, Borgians κ.ά, οι εντολές ελέγχου έχουν εκδοθεί κατόπιν ομαδικής Εισαγγελικής Παραγγελίας με αποτέλεσμα να συλλέγονται εκατομμύρια εγγράφων και ηλεκτρονικών δεδομένων για συναλλαγές από το μακρινό παρελθόν και τους αρμόδιους ελεγκτές να βρίσκονται σε πλήρη αδυναμία να αξιολογήσουν σε σύντομο χρόνο τα στοιχεία και να αιτιολογήσουν ειδικά και εμπειριστατωμένα – όπως ο νόμος ορίζει - τις εκθέσεις ελέγχου πάνω στις οποίες στηρίζεται η επιβολή των φόρων.

Έτσι, εν αντιθέσει με τα όσα ορίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία και το Σύνταγμα, οι φορολογικοί έλεγχοι έχουν απροσδιόριστη διάρκεια και διενεργούνται βιαστικά προκειμένου να καταλογιστούν φόροι πριν παραγραφούν οι σχετικές υποθέσεις προς επίτευξη στόχων, καταλήγουν δε να ακυρώνονται, σε πλείονες περιπτώσεις, από τη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών και τα Διοικητικά Δικαστήρια.

* Μανώλης Γ. Τρούλης, Δικηγόρος - Διευθύνων Εταίρος της Δικηγορικής Εταιρείας Τρούλης & Συνεργάτες, Τομείς Εξειδίκευσης: Ποινικό Δίκαιο/Οικονομικό Έγκλημα, Φορολογικό Δίκαιο,

Εμπορικό Δίκαιο, Δίκαιο Ενέργειας, Δικαστική & Διαιτητική Επίλυση Διαφορών

Διαβάστε το άρθρο στο [Capital.gr](#)